
Apunts sobre la vegetació de les rieres

Antoni Comellas

*Secció de les Ciències Naturals
del Centre Excursionista
de Terrassa*

Resum

Treball de camp on s'esmenten les associacions vegetals presents a diverses rieres i les seves principals espècies associades. Tres rieres o ramblles seques com la riera de Gaià, la riera de les Arenes i la riera Seca i del Dalmau. Quatre rieres amb certa presència d'aigua almenys durant una part de l'any, com la riera de la vall d'Horta, la riera de les Refardes, la riera de Nespres i la riera de Rellinars.

Paraules clau

Associacions vegetals, rieres, Sant Llorenç del Munt, l'Obac

Resumen

Apuntes sobre la vegetación de las rieras

Trabajo de campo en el que se comentan las asociaciones vegetales presentes en varias rieras y sus principales especies asociadas. Tres rieras o ramblas secas como la riera de Gaià, riera de las Arenes, riera Seca y del Dalmau. Cuatro rieras con cierta presencia de agua al menos durante una parte del año, como la riera del valle de Horta, la riera de las Refardes, la riera de Nespres y la riera de Rellinars.

Palabras clave

Asociaciones vegetales, rieras, Sant Llorenç del Munt, Obac

Abstract

Notes on vegetation in gullies

Field work which mentions the plant associations present beside different gullies and their main associated species. Three gullies or dry stream beds like the Riera de Gaià, the Riera de les Arenes and the Riera de Seca i del Dalmau. Four gullies which have some water for part of the year, like the Riera del Vall d'Horta, the Riera de les Refardes, the Riera de Nespres and the Riera de Rellinars.

Keywords

Plant associations, gullies, Sant Llorenç del Munt, L'Obac

Introducció

Realitzar aquest treball ha consistit principalment a fer un treball de camp i un seguiment de la vegetació de diverses rieres en l'àmbit de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, dues que desemboquen a la conca del riu Ripoll (riera de la Vall d'Horta i riera Seca amb la riera del Dalmau), i cinc que ho fan al riu Llobregat (riera de les Refardes, de Nespres, de Rellinars, de Gaià i de les Arenes).

Tampoc no s'ha pretès fer-ne un seguiment exhaustiu. Algunes rieres s'han pogut visitar més sovint i d'altres menys, algunes famílies i algunes espècies de determinació difícil potser hauran d'esperar. La sequera de l'any 2005 també ha dificultat la reproducció i determinació d'altres espècies. Tanmateix s'han procurat incloure les espècies més emblemàtiques, la seva major o menor abundància i la seva distribució en l'espai indicant la quadrícula UTM d'1 x 1 km dins la zona DG.

Agrupem aquest treball en dues parts. La primera dedicada a les rieres seques, almenys en gran part del seu curs, quasi unes típiques rambles mediterrànies (riera de Gaià, riera de les Arenes i riera Seca del Dalmau). I l'altra dedicada a les rieres que porten un mínim de cabal d'aigua gran part de l'any, i amb una vegetació, per bé que escassa, pròpia de les aigües dolces (riera de la Vall d'Horta, de les Refardes, de Nespres i de Rellinars). Finalment hi hem afegit algunes dades de dos rieres o torrents més, el torrent de les Vendranes i el torrent del Roure del Parrac, que en principi no teníem previst d'estudiar, però dels quals podem donar alguna dada interessant.

Rieres seques

Són rieres d'amples lleres, que poden superar els 30 o 40 metres d'amplada, autèntics codolars fluvials, quasi sempre secs en superfície, però a voltes de sòl assaonat en profunditat. Rieres que només porten aigua després de fortes pluges, amb forta insolació els mesos d'estiu i una aridesa superficial acusada.

Les espècies que trobem en aquest ambient, sobretot a les parts baixes, pertanyen a diverses associacions vegetals: la comunitat dels codolars fluvials (*Andryaetum ragusinae*) n'és la principal, acompanyada de la comunitat de clapers i pedrusques de baixa muntanya (*Lactuco-Sileneum inapertae*). S'hi afegeix també aviat la comunitat de pedrusques calcàries montanes (*Galeopsio-Ptychotidetum saxifragae*). A mesura que pugem, en trams més obacs veiem espècies de la jonquera típica (*Cirsio-Holoschoenetum*), a les vorades de bosc humides apareix la bardissa (*Rubo-Corietum*) i finalment, sobretot quan la riera esdevé torrent i s'endinsa als alzinars, trobem algunes espècies de la gatelleda (*Carici-Salicetum catalaunicae*), ensemes que d'altres de la vorada de bosc humit que travessa. En aquest territori d'escassos recursos hídrics no cal esperar-hi les comunitats de ribera *Vinco-Populetum albae*, *Lithospermo-Ulmetum minoris* o *Saponario-Salicetum purpureae*, excepte que apareguin espècies disperses acompanyant les comunitats anteriorment assenyalades.

Riera de Gaià

Aquesta riera que neix als contraforts de l'Obac travessa fins als Caus terreny conglomeràtic. Després congosteja

entre pissarres, llicorelles, esquistos i roques volcàniques del Paleozoic, fins a desembocar més avall en el quaternari. A l'altura de can Font supera, amb escreix, els 20 metres d'amplària.

En el tram més baix proper a can Font de Gaià és on trobem les comunitats de codolars i pedrusques, i a mesura que pugem vers el pantà de la Xoriguera, can Guitart i els Caus s'hi va desenvolupant la gatelleda. D'espècies novvingudes destaquem la plantació d'eucaliptus a la part baixa i un exemplar de *Cercis siliquastrum* (1407) de quatre besses una mica més avall de la font del Llimac, de les llavors del qual van apareixent nous exemplars riera avall, i que per tant creiem que s'hauria d'erradicar.

Com hem assenyalat, aigües amunt i avall del pas que porta a can Font de Gaià, és on trobem les tres espècies més característiques de l'*Andryaetum ragusinae*: *Andryala ragusina* (1504), coberta d'un toment blanc, que forma clapets aquí i allà; *Mercurialis tomentosa* (1504), mata també blanquinosa, i *Ruta montana* (1504), espècies que no pugem gaire més riera amunt. *Helichrysum italicum*, que hi era citada, no l'hem vista. També hi són presents *Silene inaperta* (1504) i *Lactuca viminea* (1504), de l'associació dels clapers de zones baixes.

Aquí i allà hi van apareixent altres components d'aquestes associacions, a més d'algunes plantes ruderals i oportunistes: *Scrophularia canina* (1503, 1504), *Lactuca tenerima* (1504), *Sanguisorba minor* (1504), *Ptychotis saxifraga* (1504, 1405, 1406), *Chondrilla juncea* (1504, 1407), *Helichrysum stoechas* present arreu, *Paronychia capitata* (1504), *Herniaria glabra* (1504), *Petrorhagia prolifera* (1504, 1407), *Biscutella laevigata* (1504), *Galium lucidum* (1504), *Galium maritimum* (1504, 1405, 1406), *Sedum sediforme*, *Saponaria ocymoides* (1504), *Teucrium botrys* (1504, 1406), *Argirolobium zanonii* (1504), *Thymus vulgaris*, *Plantago sempervirens* (1504), *Ononis natrix* (1504), *Reseda lutea* (1504, 1406), *Plantago coronopus* (1504), *Centaurea aspera* (1504), *Verbascum sinuatum* (1504), *Cichorium intybus* (1504), *Heliotropium europaeum* (1504), *Melilotus albus* (1504, 1505), *Verbena officinalis* (1504), *Cynoglossum creticum* (1504), *Genista scorpius* (1504), *Foeniculum vulgare* (1405), *Papaver rhoeas* (1504), *Spartium junceum* (1504, 1406), *Rhamnus alaternus* (1504, 1405, 1406), *Daucus carota* (1407), *Inula viscosa*, *Xanthium spinosum* (1504) i peus comptats de *Lavandula stoechas* (1504) i *Cistus monspeliensis* (1504).

Tot acostant-nos vers les restes del pantà de la Xoriguera i aigües amunt fins als Caus del Guitart anem trobant espècies de la jonquera típica: *Scirpus holoschoenus* (1504, 1406, 1407, 1505), *Juncus inflexus* a l'àrea del Guitard (escàs), *Equisetum telmateia* (1505, 1405), *Mentha rotundifolia* (1504, 1505, 1406, 1405), *Dorycnium rectum* (1405, 1505), *Prunella vulgaris* (1503, 1505, 1406, 1407, 1306), *Hypericum tetrapterum* ssp. *tetrapterum* (1505, 1406, 1407), *Dipsacus fullonum* (1406, 1407), *Potentilla reptans* (1406, 1407), *Eupatorium cannabinum* (1306, 1504, 1505, 1405, 1406), *Satureja calamintha* ssp. *ascendens* (1504), *Melissa officinalis* (1504, 1505), *Geranium robertianum* ssp. *purpureum* (1504, 1405), *Origanum vulgare* (1504, 1406, 1407), *Picris hieracioides* (1406), *Picris echioides* (1504), *Taraxacum officinale* (1406), *Centaurea paniculata* ssp. *hanrii* (1407), *Blackstonia perfoliata* (1406), *Plantago major* (1406), *Epilobium parviflorum* (1505, 1407), *Epilobium tetragonum* (1407), d'*Odontides*

vernus ssp. *serotinus* (1505) quatre peus en una clariana obaga, *Vinca major* (1505) que caldrà confirmar-la perquè no l'hem vista en flor, *Bidens frondosa* (1505) que caldrà també confirmar-la, ja que no l'hem vist en flor, *Bupleurum prealtum* (1407), *Mantisalca salmantica* (1407), *Solanum nigrum* (1505), *Holcus lanatus* (1504) i *Centranthus ruber* (1505, 1406, 1407).

S'hi van afegint les espècies de la gatelleda, tot i que escasses, i de la vorada de l'alzinar: *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1505, 1405, 1406, 1407, 1306), grups de *Salix elaeagnos* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407), *Salix alba* (1405, 1406), *Populus nigra* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407), *Populus alba* (1406, 1407), *Ulmus minor* (1405, 1406, 1407), *Crataegus monogyna* (1504, 1505, 1406, 1407), *Ilex aquifolium* (1407, 1306) escàs, *Cornus sanguinea* (1504, 1505, 1406, 1407), *Viburnum tinus* (1406, 1407), *Sorbus domestica* (1406, 1407), *Corylus avellana* (1405, 1306) prop de Can Guitart, *Hypericum androsaemum* (1505, 1406, 1407, 1605) des de sota el pantà fins als Caus així com al torrent de Bogunyà, *Arum italicum* (1405) i de *Carex pendula* (1405, 1406, 1407, 1404, 1306) peus comptats entre els quals a la font de la Cirera i la font de la Teula, *Helleborus foetidus* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407), algun exemplar arriba fins al grup d'eucaliptus de prop de Can Font de Gaià i *Aquilegia vulgaris* (1505, 1405, 1406, 1407) comuna en tot aquest tram, *Doronicum pardalianches* (1406, 1407, 1306), *Hedera helix* (1406, 1407, 1503), *Orobancha hederæ* (1503), *Equisetum ramosissimum* (1406), *Lithospermum purpureocaeruleum* (1406), *Tussilago farfara* (1503, 1504, 1505, 1406), *Coronilla emerus* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407), *Silene latifolia* (1504), *Silene nutans* (1505), *Silene cucubalus* (1504), *Clinopodium vulgare* (1505), *Inula conyza* (1407), *Campanula trachelium* (1504, 1505, 1405, 1406), *Melica uniflora* (1406), *Daphne laureola* (1407), *Fragaria vesca* (1406, 1407), *Prunella grandiflora* ssp. *pyrenaica* (1505, 1406, 1407), *Buxus sempervirens* (1406), *Cytisus sessilifolius* (1406), *Erica arborea* (1406, 1407), *Euphorbia amygdaloides* (1505, 1406, 1407), *Hypericum montanum* (1406, 1407), *Ruscus aculeatus* (1504, 1406), *Brachypodium sylvaticum* (1505), *Oryzopsis paradoxa* (1505), *Carlina vulgaris* (1406), *Pteridium aquilinum* (1306, 1406), *Viola alba* com a més comuna, *Viola sylvestris* (1505, 1406, 1407), *Geranium robertianum* ssp. *robertianum* (1505, 1406, 1407), *Vitis vinifera* (1505, 1405), *Bryonia cretica* ssp. *dioica* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407), *Teucrium scorodonia* (1504, 1406), *Osyris alba* escassa i *Euphorbia characias* (1504, 1406, 1407).

Apareix també algun retall de bardissa: *Rubus ulmifolius*, *Coriaria myrtifolia*, *Prunus spinosa* (1406, 1407), *Clematis vitalba*, *Rosa canina*, *Bupleurum fruticosum* (1504, 1505, 1405, 1406, 1407). Aquí i allà *Rubia peregrina*, *Asparagus officinalis*, *Smilax aspera* i *Tamus communis* (1505, 1406).

Allà on apareix algun petit gorg i vora alguna font de la rodalia, font del Llimac per exemple, apareix, per bé que escassament, alguna espècie del creixenar, el canyissar i els degotalls: *Apium nodiflorum* (1505) sota el pantà, *Chara* sp. (1406), *Phragmites communis* ssp. *australis* (1406, 1407), *Alliaria officinalis* (1505), *Lapsana communis* (1505, 1407, 1306), *Mycelis muralis* (1406), *Sison amomum* (1505, 1407) vers el pantà i vora la font del Llimac, *Samolus valerandi* (1505, 1404, 1306), *Adiantum capillus-*

veneris (1505, 1406) i *Asplenium trichomanes* (1505, 1406). Tot acompanyat de diverses moltes, hepàtiques i fongs com *Pellia fabroniana* (1407), *Lunularia cruciata* (1407), *Plagiomnium undulatum* (1407), *Conocephalum conicum* (1407), *Ctenidium molluscum* (1406) i *Tremella mesenterica*. Vers la font de la Cirera i del Guitart, com ja és conegut, hi veiem *Corylus avellana* (1306, 1405), *Polystichum setiferum* (1306, 1406), *Cytisus villosus* (1306, 1406), *Circaea lutetiana* (1306) i *Pteridium aquilinum* (1306, 1406). En algun congost i sobre roca silícia apareixen: *Sedum dasyphyllum* (1406), *Sedum telephium* (1406), *Polygala rupestris* (1406), *Umbilicus rupestris* (1406) i *Polypodium cambricum* (1505, 1406).

D'amfibis i rèptils s'hi troben *Rana perezii*, *Salamandra salamandra* i *Elaphe scalaris*. També ocells com *Fringilla coelebs*, *Sylvia atricapilla*, *Luscinia megarhynchos*, *Garrulus glandarius*, *Columba palumbus*, *Turdus merula*, *Turdus viscivorus*, *Erithacus rubecula*, *Oriolus oriolus*, *Cuculus canorus*, *Troglodytes troglodytes* i *Dendrocopos major*.

Papallonejant, *Gonopteryx cleopatra*, *Nymphalis polychloros*, *Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius* i *Anthocharis cardamines*.

Riera de les Arenes

Ampla riera que ve dels contraforts del Montcau i baixa vers el Vallès, amb alguns afloraments de conglomerat de l'Eocè aquí i allà, petits afloraments de gresos del Buntsandstein i calcàries del Muschelkalk a can Torrella i Illicorelles del Paleozoic a Matadepera. A la llera apareix en algun punt el turturà, roca sedimentària formada per carbonat càlcic. També alguns conglomerats pobres del Neogèn terciari, posteriors al típic conglomerat de l'Eocè. La llera, en alguns punts de Terrassa i Matadepera, supera els 40 metres d'amplària i encara sobre la Barata supera els 32 metres. Travessa zones urbanitzades de Terrassa i Matadepera, causa de la presència de prou espècies ruderals i nitròfiles, a més de nouvingudes o d'invasores escapades de la jardineria. Així, *Coronilla valentina* ssp. *glauca* (1804, 1806, 1708, 1511) està present a la riera des del terme de Terrassa i Matadepera fins passada la Barata. *Senecium cineraria* (1706, 1707, 1708, 1806) és present a l'altura de les urbanitzacions i una colònia de *Lavandula dentata* (1707) ocupa un repeu de cingle a l'altura de les Pedritxes. De *Physalis alkekengi* (1805) n'hem trobat un peu a Terrassa, *Mahonia* sp. (1707) apareix en un petit avenc a la mateixa llera, al costat del que, vist des de dalt, semblen dos peus de *Polystichum setiferum* (1707) i d'*Asplenium adiantum-nigrum* ssp. *onopteris*. *Lonicera japonica* (1707, 1708) apareix a bardisses i vores properes a les urbanitzacions, *Oenothera rosea* (1804, 1805, 1707, 1708), espècie ja naturalitzada, ha florit de Terrassa a Matadepera i *Bidens subalternans* (1805, 1706, 1707, 1708) fins al pas de can Marcet. D'*Opuntia ficus-indica* (1805) hi ha un gros peu a Matadepera. Alguns peus de *Robinia pseudoacacia* (1610, 1510) prop de la Barata. Una mata de la gramínia sud-americana *Cortaderia selloana* (1708) apareix prop de la torre de l'Àngel. *Ailanthus altissima* (1706, 1708, 1610, 1510, 1512), el cas més greu, colonitza diversos punts de la riera, des de Matadepera a la Barata i coll Prunera i caldrà erradicar i controlar.

Si ens atenem a la vegetació pròpia del país trobem espècies de l'*Andryaletum*, d'entre les quals *Andryala ra-*

gusina (1805, 1806, 1609, 1706, 1707, 1510) fa clapes aquí i allà des de Terrassa i arriba fins a prop de la Barata. *Artemisia campestris* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1610) l'acompanya en el mateix recorregut. De *Scrophularia canina* (1804, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510) s'hi troba algun peu escàs en el terme de Terrassa, després augmenta a mesura que pugem i els últims peus sobrepassen la Barata. De la comunitat de pedrusques de terra baixa apareix *Silene inaperta* (1804, 1805, 1806, 1706, 1708) des de Terrassa fins a passat Matadepera.

D'aquestes associacions cal afegir-hi una munió d'espècies: *Lactuca viminea* (1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511) com a comuna, *Lactuca tenerima* (1806, 1708, 1609, 1511) més escassa, *Linaria minor* (1609) també pocs peus, *Plantago sempervirens* (1806, 1609, 1610, 1510), *Santolina chamaecyparissus* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512) abundant i amb peus molsuts, *Orobancha santolinae* (1510) parasitant-la més amunt de la Barata, *Linaria supina* (1804, 1806, 1609, 1610, 1707, 1708), *Thymus vulgaris* arreu, *Fumana thymifolia* (1806) escassa, *Helichrysum italicum* (1707, 1708, 1609, 1610, 1510) que forma grups des de Can Torrella fins a sobrepassar la Barata i que obre les seves flors una mica més tard que *Helichrysum stoechas*, una sempreviva, aquesta, més abundant arreu. *Erysimum grandiflorum* (1804, 1805, 1806, 1708, 1609, 1610, 1510, 1512) apareix des de Terrassa a tot el llarg de la riera. Uns quants peus de *Glaucium flavum* (1804, 1805), espècie de codolars litorals, colonitzen un tram a Terrassa, abans del primer pont de Matadepera.

La ginesta (*Spartium junceum*) (1804, 1805, 1806, 1708, 1610, 1510, 1511) colonitza de forma abundant tot el tram més baix, on forma bosquetons, i es va fent més esclarissada i escassa aigües amunt. Esparses, aquí i allà, trobem: *Herniaria glabra* (1804, 1806, 1708, 1609), *Galium maritimum* (1804, 1708, 1609, 1510, 1511), *Galium lucidum* (1708, 1609, 1510, 1511), *Foeniculum vulgare* (1804, 1805, 1806, 1708, 1609, 1510), *Biscutella laevigata* (1708, 1609), *Centaurea aspera* (1804, 1609), *Centaurea calcitrapa* (1804, 1806, 1609, 1706, 1707, 1708) al terme de Terrassa i Matadepera, *Chondrilla juncea* (1804, 1609, 1610, 1511), *Lactuca serriola* (1804, 1805, 1806, 1708, 1609, 1610), *Saponaria ocymoides* (1806, 1609, 1510, 1511), *Sedum acre* (1804, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512), *Sedum sediforme* (1804, 1805, 1707, 1708), *Asperula cynanchica* (1804, 1610), *Centranthus ruber* (1805, 1707, 1609, 1510, 1511), *Ononis natrix* (1804, 1806, 1707, 1609, 1511, 1512), *Sanguisorba minor* (1707, 1609, 1511, 1512), *Alyssum maritimum*, *Verbascum sinuatum* (1804, 1806, 1610), *Eryngium campestre* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1512), *Daucus carota* (1804, 1806, 1609, 1512), *Cichorium intybus* (1805, 1706, 1609), *Hypericum perforatum*, *Petrorhagia prolifera* (1804), *Picris hieracioides* (1511, 1512), *Plantago lanceolata* (1804, 1806, 1609), *Reseda lutea* (1707, 1708, 1609), *Antirrhinum majus* (1609, 1610, 1512), *Melilotus alba* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1511, 1512) omnipresent arreu, *Chenopodium album* ssp. *album* (1804, 1806, 1512), *Xanthium strumarium* (1804, 1805, 1806, 1706, 1707, 1708) apareix al terme de Terrassa i Matadepera, i *Xanthium spinosum* (1708) només en un punt. El cascall bord (*Papaver somniferum* ssp. *setiferum*-1804, 1805, 1806, 1706, 1610, 1707, 1708) està present des de

Terrassa fins a passat la torre de l'Àngel. *Datura stramonium* (1805, 1708) en un punt de Matadepera i més amunt del torrent del Rajant.

De tant en tant, en una llera tan ampla, trobem alguna brolla consolidada: *Rosmarinus officinalis* (1804, 1805, 1806), *Orobancha latisquama* (1805), *Ulex parviflorus* (1804, 1806, 1708, 1609, 1510), *Inula viscosa*, *Genista scorpius* (1804, 1805, 1707, 1708, 1610, 1510, 1511, 1512) comuna però escassa, *Cistus albidus* (1804, 1805, 1806, 1707, 1610, 1511), *Cistus monspeliensis* (1806) escassa, *Dorycnium pentaphyllum*, *Hyparhenia hirta*, *Euphorbia characias* (1804, 1805, 1806, 1708, 1609, 1610, 1510, 1512), *Asparagus officinalis* (1805, 1707, 1708), *Sedum sediforme*, *Eryngium campestre*, *Pallenis spinosa* (1806, 1609) i *Mantisalca salmantica* (1804, 1706). També a l'altura de Matadepera i la Barata es fan dominants en algun punt: *Coriaria myrtifolia*, *Inula viscosa*, *Ulex parviflorus* i *Spartium junceum*.

De la comunitat de pedrusques montanes apareix, entrellaçada amb l'associació anterior, *Galeopsis ladanum* ssp. *angustifolia* (1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1510, 1511, 1512), amb algun peu escàs encara al terme de Terrassa, i que es va fent més abundant riera amunt, a voltes enmig de blets, i arriba fins a les Teixonerres. *Ptychotis saxifraga* (1804, 1805, 1609, 1511, 1512) l'acompanya des del terme de Terrassa llera amunt. *Senecio viscosus* (1805, 1806, 1706, 1707, 1708) té un peu ja al terme de Terrassa i forma alguna clapa des de Can Torrella fins a prop de la torre de l'Àngel. Afegim-hi unes quantes espècies més, difícils de col·locar: *Satureja montana* (1610, 1510, 1511, 1512), *Anthyllis vulneraria* ssp. *font-queri* (1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511) fa algunes clapes, *Teucrium polium* (1707, 1609) escàs, *Teucrium botrys* (1609), *Ononis spinosa* (1707), *Melilotus neapolitana* (1806, 1707, 1708, 1609), *Argyrolobium zanonii* (1609, 1512), *Thlaspi perfoliatum* ssp. *perfoliatum* (1512), *Sedum album* (1706, 1706, 1708, 1610, 1510), *Lavandula latifolia* (1707, 1708, 1609, 1511), *Geranium robertianum* ssp. *purpureum* (1708, 1510, 1511, 1512), *Convolvulus cantabrica* (1511), *Aphyllanthes monspeliensis* (1609), *Centaurea paniculata* ssp. *hanrii* (1609, 1511) i *Bupleurum fruticosum*. Aquí i allà *Dipsacus fullonum* (1806, 1706, 1708, 1511, 1512) present des de Matadepera en amunt. *Saponaria officinalis* (1804, 1805, 1806, 1706, 1707, 1708, 1609, 1510, 1511) apareix de forma regular des de Terrassa fins al gran saltant de conglomerat prop de l'alzina del Sallari. Prop del pas de la torre de l'Àngel hi ha, petits, un *Populus tremula* (1609), un *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1609) i un *Salix elaeagnos* (1609).

Aquí i allà apareix algun exemplar petit de *Pinus halepensis*, *Quercus ilex* o *Populus nigra* (1806, 1708, 1609, 1610, 1511).

On la riera s'estreny i a les vores obagues apareix la bardissa i altres espècies de llocs obacs i de la vorada de bosc: *Rubus ulmifolius*, *Coriaria myrtifolia* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1511, 1512) molt abundant en alguns punts, *Clematis vitalba* (1510, 1511), *Rosa canina*, *Inula viscosa*, *Galium aparine* (1806), *Geranium lucidum* (1511), *Bupleurum fruticosum* (1804, 1805, 1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1512) amb alguns peus des del terme de Terrassa, *Helleborus foetidus* (1806, 1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512) des del pont del Garrofer en amunt, *Aquilegia vulgaris* (1609, 1610, 1510, 1512) va

augmentant des de Matadepera en amunt, *Euphorbia amygdaloides* (1511), *Satureja calamintha* ssp. *ascendens* (1708, 1609, 1512), *Fragaria vesca* (1609, 1510), *Inula conyza* (1609, 1511), *Clinopodium vulgare* (1609, 1511), *Campanula trachelium* (1707, 1708, 1609, 1610, 1510, 1511), *Digitalis lutea* (1610, 1511), *Geranium robertianum* ssp. *robertianum* (1609, 1610, 1512), *Cirsium vulgare* (1511) hi és escàs, *Colutea arborescens* (1510) pocs peus i *Calicotome spinosa* (1609) un peu escàs. *Melissa officinalis* (1510) a la Barata. *Prunus spinosa* (1510, 1512) més amunt de la Barata. Abans de la torre de l'Àngel, en un obac esvoranc on desemboca el torrent del Rajant anotem: *Lamium flexuosum* (1708), *Urtica dioica* (1708), *Stellaria holostea* (1708), *Campanula trachelium*, *Silene latifolia* (1708, 1609), *Silene cucubalus* (1708, 1804, 1806, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512), *Bryonia cretica* ssp. *dioica* (1707, 1708), *Lonicera japonica*, *Torilis arvensis* (1708), *Solanum nigrum* (1707, 1708), *Lapsana communis* (1708, 1609, 1512) i *Geranium robertianum* ssp. *robertianum*.

Si fins ara les espècies de jonquera i gatelleda eren quasi bé inexistent, a partir del gran saltant de conglomerat, a l'altura del torrent que ve de l'alzina del Sallari, la riera es converteix en torrent i apareixen alguns elements de la jonquera i de la gatelleda ensems que de les vores de l'alzinar mateix: *Scirpus holoschoenus* (1511, 1512), *Juncus articulatus* (1707, 1511, 1512) amb algun peu comptat a Can Torrella, *Prunella vulgaris* (1511, 1512), *Potentilla reptans* (1512), *Trifolium repens* (1512), *Plantago major* (1512), *Polypogon monspeliensis* (1512), *Satureja calamintha* ssp. *ascendens* (1512), *Allium oleraceum* (1512), *Cephalaria leucantha* (1511), *Carlina vulgaris* (1511), *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1512) poc abundant, *Salix alba* (1511) un peu petit, *Bupleurum fruticosum*, *Crataegus monogyna* (1512), *Juniperus communis* (1512), *Buxus sempervirens* (1707, 1609, 1610, 1510, 1511, 1512), *Prunus spinosa*, *Arbutus unedo*, *Erica arborea* (1512), *Coronilla emerusa* (1610, 1511, 1512) que apareix ja des de la torre de l'Àngel, *Euphorbia characias*, *Ruscus aculeatus* (1512), *Primula veris* (1609, 1512), *Daphne laureola* (1512), *Stachys officinalis* (1512), *Doronicum pardalianches*, *Anemone hepatica* (1512), *Silene nutans* (1610), *Silene latifolia*, *Silene cucubalus*, *Silene italica* ssp. *nemoralis* (1511), *Solidago virgaurea* (1511), *Valeriana officinalis* (1511, 1512), *Campanula rapunculoides* (1609, 1511, 1512), *Prunella grandiflora* ssp. *pyrenaica* (1511), *Sanicula europaea* (1511), *Melica uniflora* (1511), *Viola sylvestris* (1511, 1512), *Knautia dipsacifolia* ssp. *catalaunica* (1512), *Brachypodium sylvaticum* (1512), *Hedera helix*, *Anthriscus sylvestris* (1512), *Pimpinella saxifraga* (1511), *Tordilium maximum* (1512), *Polipodium cambricum* (1511), *Lithospermum purpureoaceruleum* (1612), *Lathyrus latifolius* (1511, 1512), *Dianthus pungens* ssp. *multi-ceps* (1707, 1510) i hepàtiques i molses com *Neckera complanata* i *Pseudoscleropodium purum*.

En aquesta part alta, allà on es forma algun gorg i saltant s'hi afegeix, per bé que escassament, alguna espècie del canyissar, el creixenar i herbassars de sòls molls, ensems que de les roques: *Chara* sp. (1511), *Phragmites communis* ssp. *australis* (1512) ben poc, *Epilobium parviflorum* (1512), *Epilobium tetragonum* (1512) escàs, *Scrophularia auriculata* ssp. *pseudoauriculata* (1512) peus comptats, *Alliaria officinalis* (1707, 1512), *Lapsana communis* (1708, 1609, 1512), *Mycelis muralis* (1511), *Asplenium*

trichomanes (1707, 1708, 1609, 1512), *Ceterach officinarum*, *Ramonda myconi* (1512), *Sedum dasyphyllum* (1512), *Polipodium cambricum* i *Ficus carica* (1511).

És aquí on es pot veure alguna *Rana perezii* i *Salamandra salamandra*, sentir *Sylvia atricapilla* i veure volar *Limenitis reducta*, *Argynnis paphia*, *Papilio machaon* i *Iphiclides podalirius*.

En canvi, al tram més baix de la riera es pot veure algun dragó (*Tarentola mauritanica*) i el conill (*Oryctolagus cuniculus*), i ocells com *Cisticola juncidis*, *Sylvia melanocephala*, *Saxicola torquata*, *Pica pica* i *Upupa epops*. A mesura que pugem apareixen els pigots, *Picus viridis*, *Jynx torquilla*, *Dendrocopos major*, *Columba palumbus*, *Turdus merula*, *Turdus viscivorus*, *Phylloscopus collybita*, *Oriolus oriolus*, *Luscinia megarhynchos*, i rarament volant, *Ardea cinerea*.

Riera Seca i riera del Dalmau

El primer tram de la riera Seca l'hem seguit des del riu Ripoll fins a la confluència amb la riera del Dalmau, d'on hem seguit aquesta última, als peus de l'obaga del Dalmau. Tant en algun punt de la riera Seca com a la del Dalmau la llera pot aproximar-se als 30 metres d'amplària, tot i que aquesta última acaba essent impracticable per la vegetació de bardissa que l'ocupa. Només en el tram de la riera Seca trobem algunes espècies de l'*Andryaetum ragusinae*, que ja no hem vist a la riera del Dalmau. Sí que a ambdues rieres trobem el *Galeopsio-Ptychotidetum saxifragae*. Hi són absents, a la pràctica, espècies del jonquerar i creixenar, ja que no es troba cap font ni gorg en tot el recorregut. Només hi hem vist un peu de *Scirpus holoschoenus* (2111). *Spartium junceum* hi és escassa. En canvi, l'orientació de la riera, amb vessants obacs que arriben fins als peus de les cingleres i a la mateixa canal de Santa Agnès, hi fa aparèixer una unió d'espècies de vorada de bosc humit, de la gatelleda (*Carici-Salicetum catalaunicae*) i d'una bardissa amb influències montanes (*Rubo-Corietum*) que ocupa molts trams de la llera. Aquest contrast pot fer que trobem quasi de costat *Andryala ragusina* i *Lonicera xylosteum*.

De la comunitat de codolars fluvials, trobem diverses clapes d'*Andryala ragusina* (2111, 2011, 2012) i d'*Artemisia campestris* (2111, 2012), espècies que ja no veurem a la riera del Dalmau, i de *Scrophularia canina* (2011) només hem vist una mata seca de l'any anterior, que caldrà confirmar. *Lactuca viminea* (2111, 2011, 2012), *Lactuca tenerrima* (2111, 2011, 2012), *Linaria minor* (1911, 2012), *Spartium junceum* (2011, 2012) pocs peus, *Thlaspi perfoliatum* ssp. *perfoliatum* (2111), *Hornungia petraea* (2111), *Erophila verna* (2111), *Linaria supina* (2111), *Galium maritimum* (2111, 2011, 2012, 1911), *Galium lucidum*, *Geranium robertianum* ssp. *purpureum* (2111, 2011, 2012, 1911), *Sedum sediforme* (2011, 2012), *Sedum album* (2111, 2011), *Foeniculum vulgare* (2111, 2012), *Eryngium campestre* (2111), *Sanguisorba minor* (2111), *Chondrilla juncea* (2111, 2011, 2012), *Teucrium botrys* (2111), *Echium vulgare*, *Thymus vulgaris*, *Helichrysum stoechas*, *Santolina chamaecyparissus* (2111, 2011) més aviat escàs, *Plantago sempervirens* (2111, 2012), *Euphorbia nicacensis* (2111, 2012), *Erysimum grandiflorum* (2111.2011, 2012, 1911) present a tot el llarg de la riera, *Centranthus ruber*, *Ononis natrix* (2012, 1911) pocs peus, *Silene vulgaris* (2111, 2011, 2012, 1911), *Hypericum perforatum*, *Papaver rhoeas*, *Verbena officinalis*, *Convolvulus cantabrica*

(2111), *Pallenis spinosa*, *Saponaria ocymoides* (2111, 2012, 1911), *Verbascum sinuatum* (2111), *Biscutella laevigata* (2111), *Picris hieracioides* (2111), *Lactuca serriola* (2012), *Reseda lutea* (2012, 2111), *Centaurea paniculata* ssp. *hanrii* (2111, 2012, 1911), *Taraxacum officinale* (2011), *Daucus carota* (2111), *Petrorragia prolifera* (2111, 2012), *Melica ciliata*, *Cynoglossum creticum* (2111) i *Heliotropium europaeum* (2111).

Alguna clapa està ocupada per la brolla: *Cistus albidus*, *Inula viscosa*, *Ulex parviflorus*, *Rosmarinus officinalis*, *Orobancha latisquama* (2111), *Rubia peregrina*, *Asparagus officinalis*, *Ruta chalepensis* ssp. *angustifolia*, *Pistacia lentiscus*, *Genista scorpius*, *Dorycnium pentaphyllum* i *Ononis spinosa* (2111).

La comunitat de pedrusques montanes es troba present en ambdues rieres, amb *Galeopsis ladanum* ssp. *angustifolia* (2111, 2011, 2012, 1911) i *Ptychotis saxifraga* (2111, 2011, 2012, 1911) com a espècies emblemàtiques i més abundants, i també espècies difícils de col·locar com *Satureja montana*, *Teucrium polium* ssp. *polium* (1911) i *Vincetoxicum nigrum* (1911) escassa.

Del jonc boval (*Scirpus holoschoenus*) (2111) hi ha un sol peu. Apareixen aquí i allà alguns arbres: *Populus nigra*, *Populus alba* (2111), *Ulmus minor* (2011) i *Salix elegantos* (2111) un sol peu. *Prunella vulgaris* (2011, 2012) hi és escassa.

Prenen importància les espècies que són també de vorada de bosc: *Aquilegia vulgaris* (2111, 2012, 1911, 2011) i *Helleborus foetidus* (2111, 1911) es troben presents al llarg d'ambdues rieres, com també *Buxus sempervirens*, *Coronilla emerus* (2111, 2011, 2012, 1911), *Prunus spinosa* (2011), *Ligustrum vulgare* (2111), *Anemone hepatica* (2011, 2012, 2111), *Inula conyza* (2011, 2111, 2012), *Euphorbia amygdaloides* (2111, 2012, 2011), *Bellis sylvestris* (2111), *Geranium robertianum* ssp. *robertianum* (2111, 2011, 2012, 1911), *Geranium dissectum* (2011), *Lathyrus latifolius* (2111, 2012), *Silene latifolia* (2111, 2012), *Campanula persicifolia* (2011, 1911), *Arabis turrata* (2111, 2012, 1911, 2011), *Tamus communis* (2011, 2012, 1911), *Digitalis lutea* (2111, 2012), *Viola alba*, *Valeriana officinalis* (2012, 1911, 2011), *Daphne laureola* (2011), *Thalictrum minus* (2011, 2012, 1911), *Cytisus sessilifolius* (2011, 2012), *Lapsana communis* (2011), *Mycelis muralis* (2011, 2012), *Fragaria vesca* (2011, 2012, 1911), *Solidago virgaurea* (2111, 2011, 2012, 1911), *Tilia platyphyllos* (2011), *Acer campestre* (2011), *Evonymus europaeus* (1911, 2011, 2012), *Quercus humilis*, *Crataegus monogyna* (2011), *Corylus avellana* 2012, 1911, 2011), *Geranium lucidum* (2011), *Knautia dipsacifolia* ssp. *catalaunica* (2011, 2012), *Fraxinus excelsior* (2011, 1911), *Lonicera etrusca* (2012, 1911), *Lonicera xylosteum* (2012, 2011, 1911), *Juniperus communis* (2011), *Lilium martagon* (2011), *Campanula rapunculoides* (2012), *Alliaria officinalis* (1911, 2111, 2011), *Verbascum thapsus* i *Oryzopsis paradoxo* (2012). Hi veiem fragments de bardissa amb *Rubus ulmifolius*, *Coriaria myrtifolia*, *Clematis vitalba*, *Bupleurum fruticosum*, *Rhamnus alaternus* (2111, 2012, 2011, 1911) i *Buxus sempervirens*.

Entrant a la riera del Dalmau trobem quelcom de la gatellada i de la vorada de bosc, tocant al bosc de *Pinus nigra* ssp. *salzmanni*: *Salix atrocinnerea* ssp. *catalaunica* (2011), *Corylus avellana*, *Polystichum aculeatum* (2012) una mata, *Stellaria holostea* (2012), *Primula veris* (2012,

1911), *Doronicum pardalianches* (1911), *Carex pendula* (2012), *Ramonda myconi* (2012), *Asplenium trichomanes* (2111, 2011, 2012), *Ctenidium molluscum* (2011, 2012), *Hedera helix*, *Orobancha hederarum* (2012), *Polipodium cambricum*, *Ceterach officinarum*, *Alliaria officinalis*, *Lapsana communis*, *Lathyrus latifolius*, *Buxus sempervirens*, *Prunella grandiflora* ssp. *pyrenaica* (2012, 1911), *Lithospermum purpureocaeruleum* (2012), *Silene nutans* (1911), *Silene vulgaris*, *Mercurialis perennis* (1911), *Hypericum montanum* (2012, 1911), *Geum urbanum* (1911) i *Geum sylvaticum* (1911).

Seguint riera amunt s'hi afegeixen: *Sorbus aria* (2012) un peu, *Quercus humilis*, *Campanula trachelium* (2011, 2012), *Ilex aquifolium* (1911), *Campanula speciosa* ssp. *affinis*, *Daphne laureola*, *Lilium martagon*, *Thalictrum minus*, *Viola sylvestris* (2111, 2012, 2011), *Cornus sanguinea* (2012) hi és prou comuna, *Arabis turrata*, *Clinopodium vulgare* (2012, 1911), *Doronicum pardalianches* i *Melica uniflora* (2012). En algun marge *Asplenium trichomanes* i *Ctenidium molluscum*.

La bardissa ocupa grans trams i tanca pràcticament el tram superior. S'hi fan dominants *Coriaria myrtifolia* i *Rubus ulmifolius*, amb *Clematis Vitalba*, *Bryonia cretica* ssp. *dioica* (2111, 1911, 2012), *Rosa canina*, *Smilax aspera*, *Ruscus aculeatus*, *Prunus spinosa* (2011), *Bupleurum fruticosum*, *Lonicera etrusca* i *Celtis australis* (1911). Al costat de *Rhamnus alaternus* apareixen *Buxus sempervirens*, *Evonymus europaeus*, *Lonicera xylosteum*, *Corylus avellana*, *Satureja calamintha* ssp. *ascendens*, una mata de *Polystichum setiferum* (2012) i un peu petit d'*Acer opalus* ssp. *opalus* (2012).

Hi hem vist *Iphiclydes podalirius*, *Papilio machaon*, *Limnitis reducta*, *Charaxes jasius*. I sentit o vist *Fringilla coelebs*, *Turdus merula*, *Troglodytes troglodytes*, *Sylvia atricapilla*, *Erithacus rubecula*, *Luscinia megarhynchos* i *Dendrocopos major*.

Rieres d'aigua dolça

Les rieres d'aquest apartat ja no formen grans codolars. La seva orientació més aviat nordeja. *Andryaetum ragusinae*, *Lactuco-Silenetum inapertae* i *Galeopsio-Ptychotidetum saxifragae* hi són inexistents, excepció feta d'alguna espècie escassa i dispersa. Algunes fonts, gorgs i herbassars de sòls humits d'aquests rierols de poca aigua, segons l'estació de l'any i la pluviometria, permeten la presència aquí i allà del jonquerar típic (*Cirsio-Holoschoenetum*), el creixenar (*Helosciadetum nodiflori*), el canyissar d'aigua dolça (*Typho-Phragmitetum australis*) i la gatellada (*Carici-Salicetum catalaunicae*). Tanmateix no s'hi formen tampoc boscos de ribera, amb l'excepció d'algunes espècies concretes. Amb uns cursos d'aigua més aviat pobres, intermitents, d'eixuts estivals, amb sequeres irreductibles, conformen un mosaic de vegetació on s'esdevé difícil saber on acaba una associació i on en comença una altra.

Riera de la Vall d'Horta

Aquesta riera neix als peus de la canal del Llor i la font del mateix nom, per travessar seguidament pel centre de la vall entremig de camps de conreu. Alguna captació d'aigua que hi ha alterarà més o menys l'aigua disponible. Hi hem visi-

tat, aquest any tan sec, els trams propers al pas de les Oliveres i el pas de la Muntada, amb algun gorg, alguna bassa i alguna cobertura d'arbres de ribera. Malgrat la sequera hi hem pogut anotar prou espècies. Com espècie nouvinguda destaquem *Lunaria annua* (1914, 2014), present als dos punts treballats i *Bidens frondosa* (2014).

Com a espècies pròpies de l'*Holoschoenetum*, on també es barregen espècies d'herbassars humits nitròfils, apuntem: *Scirpus holoschoenus* (1914, 2014), *Mentha rotundifolia* (1914, 2014), *Pulicaria dysenterica* (1914, 2014), *Polygonum monspeliensis* (2014), *Linaria minor* (1914, 2014), *Eupatorium cannabinum* (1914, 2014), *Lysimachia ephemerum* (1914) vist un sol peu, *Epilobium parviflorum* (1914, 2014), *Epilobium hirsutum* (2014), *Equisetum ramosissimum* (2014), *Ranunculus* sp., *Plantago major* (1914, 2014), *Hypericum tetrapterum* (1914, 2014), *Polygonum persicaria* (1914, 2014), *Potentilla reptans* (2014), *Alliaria officinalis* (1914, 2014), *Picris echioides* (2014), *Cirsium vulgare* (1914, 2014), *Poa trivialis* (2014), *Cyperus* sp. (2014) probablement *C. eragrostis*, caldrà confirmar-ho, *Holcus lanatus* (2014), *Agrimonia eupatoria*, *Sanguisorba minor* (2014), *Silene vulgaris*, *Silene latifolia* (1914, 2014), *Geranium robertianum* ssp. *purpureum* (1914, 2014), *Origanum vulgare* (2014), *Plantago major* (1914, 2014), *Trifolium pratense* (2014), *Dipsacus fullo-nium* (1914, 2014), *Lactuca serriola* (2014), *Blakstonia perfoliata*, *Reseda lutea* (1914), *Chelidonium majus* (1914), *Solanum nigrum* (2014), *Solanum dulcamara* (2014), *Torilis arvensis* (2014), *Galium aparine* (1914, 2014), *Galium lucidum* (2014) i *Ballota nigra* (1914).

En algun punt més assolellat: *Foeniculum vulgare*, *Lithospermum officinale*, *Hypericum perforatum* (1914), *Rosa canina* i *Antirrhinum majus*.

Del creixenar hem anotat: *Apium nodiflorum* (1914, 2014), *Rorippa nasturtium aquaticum* (2014), *Veronica anagallis-aquatica* (1914, 2014), *Samolus valerandi* (1914, 2014), *Adiantum capillus-veneris* (1914, 2014), *Scrophularia auriculata* ssp. *pseudoauriculata* (2014), *Asplenium trichomanes* (1914) i *Chara* sp. (1914).

Del canyissar citem: *Typha latifolia* (2014) i *Phragmites communis* ssp. *australis* (2014), *Lycopus europaeus* (2014) i *Mentha aquatica* (2014), sobretot a la bassa del pas a les Oliveres.

De la gatelleda i espècies boscanes baixades del massís proper tenim: *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1914) i *Salix elaeagnos* (1914), poc abundants. *Populus nigra* (2014), *Populus alba* (2014), *Ulmus minor* (1914, 2014), *Cornus sanguinea* (1914, 2014), *Corylus avellana* (1914, 2014), *Ligustrum vulgare* (1914, 2014), *Buxus sempervirens* (1914), *Bupleurum fruticosum* (1914), *Sambucus nigra* (1914), *Crataegus monogyna* (1914, 2014), *Lithospermum purpureocaeruleum* (2014), *Hedera helix* (2014), *Euphorbia amygdaloides* (1914, 2014), *Helleborus foetidus* (1914), *Aquilegia vulgaris* (1914, 2014), *Valeriana officinalis* (1914, 2014), *Silene italica* ssp. *nemoralis* (1914, 2014), *Alliaria officinalis* (1914, 2014), *Lapsana communis* (1914, 2014), *Mycelis muralis* (1914, 2014), *Cardamine impatiens* (1914), *Ononis rotundifolia* (2014), *Tamus communis* (1914), *Knautia dipsacifolia* ssp. *catalaunica* (2014), *Campanula rapunculus* (2014), *Geranium robertianum* ssp. *robertianum* (2014), *Primula veris* (2014) poca, *Arctium minus* (1914), *Solidago virgaurea* i *Lilium martagon* (2014).

Amfibis presents són *Rana perezii* i *Hyla meridionalis*. També, la serp *Elaphe scalaris* i els ocells *Oriolus oriolus*, *Cettia cetti*, *Luscinia megarhynchos*, *Troglodytes troglodytes*, *Sylvia atricapilla*, *Fringilla coelebs* i *Picus viridis*.

Riera de les Refardes

Per bé que el mapa l'indica com a torrent de la font del Jueu, i creiem que on hi havia la font ara hi ha una captació d'aigua, i que més avall hi ha el pantà de les Refardes i passa pels peus de dita masia, li deixem el nom del títol, fins que desguassa a la riera de Talamanca.

De les escorrenties de la pluja i les del mateix pantà, trobem diversos gorgs i basses al llarg del seu recorregut, travessant bosc de roures, amb molta presència de pi roig i pi pinassa.

El creixenar hi és quasi imperceptible, i dominen les espècies de la jonquera típica i la gatelleda, amb algun fragment de canyissar i de bardissa.

De l'*Holoschoenetum* i herbassars humits destaquem: *Scirpus holoschoenus* (1619), *Juncus articulatus* (1619, 1718) com el més comú dels joncs, *Juncus inflexus* (1619) i *Juncus bufonius* (1619) escassos, *Molinia coerulea* ssp. *arundinacea* (1619, 1718) fa mates esponeroses en dos punts, *Schoenus nigricans* (1619, 1718), *Mentha rotundifolia* (1619, 1718), *Pulicaria dysenterica* (1718), *Prunella vulgaris* (1619, 1718), *Eupatorium cannabinum* (1619, 1718), *Lysimachia ephemerum* (1619, 1718), *Hypericum tetrapterum* (1619, 1718), *Polygonum persicaria* (1619), *Epilobium parviflorum* (1619), *Epilobium hirsutum* (1718) vers el pantà, *Tussilago farfara* (1619), *Plantago major* (1619, 1718), *Sonchus maritimus* ssp. *aquatilis* (1718), *Equisetum ramosissimum* (1619) escàs, *Agrimonia eupatoria* (1718), *Jasonia tuberosa* (1619), *Picris hieracioides* (1619), *Cirsium vulgare* (1619), *Galium lucidum* (1619), *Satureja montana* (1619), *Linaria minor* (1619), *Ptychotis saxifraga* (1619, 1718), *Vincetoxicum nigrum* (1619, 1718), *Allium oleraceum* (1619, 1718), *Briza media* (1619), *Torilis arvensis* (1619), *Lactuca serriola* (1619), *Ononis spinosa* (1619), *Ononis natrix* (1619), *Hypericum perforatum* (1619), *Sanguisorba minus* (1619), *Asperula cynanchica* (1619), *Solanum nigrum* (1619) i *Solanum dulcamara* (1619).

Del creixenar només hem vist *Samolus valerandi* (1619, 1718), *Adiantum capillus-veneris* (1619), *Scrophularia auriculata* ssp. *pseudoauriculata* (1619, 1718) i *Chara* sp. Del canyissar: *Typha latifolia* (1619) en algun gorg. *Typha angustifolia* (1619) en un pedruscall amarat d'aigua. La boga present al pantà té característiques morfològiques intermèdies i bé es pot tractar de boga de fulla estreta o bé hibridació entre les dues espècies, fet que cal acabar de determinar. *Phragmites communis* ssp. *australis* (1619, 1718) present aquí i allà al llarg de la riera. I *Lythrum salicaria* en uns pocs punts (1619, 1718).

Com a espècies de la gatelleda i la vorada de bosc humit anotem: *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1619), *Salix elaeagnos* (1619, 1718), *Crataegus monogyna* (1619), *Populus alba* (1718), *Populus nigra* (1718), *Juglans regia* (1718), *Cornus sanguinea* (1619, 1718), *Ligustrum vulgare* (1619), *Viburnum lantana* (1619), *Buxus sempervirens* (1619), *Juniperus communis* (1718), *Citysus sessilifolius* (1619), *Osiris alba* (1619), *Aquilegia vulgaris* (1619), *Lithospermum purpureocaeruleum* (1619, 1718), *Hedera helix* (1619), *Helleborus foetidus* (1619), *Lathyrus latifolia*

(1619), *Campanula speciosa* ssp. *affinis* (1619), *Valeriana officinalis* (1619) hi rareja, i *Centaurea jacea* ssp. *vinyalsii* (1619).

Entrant a la riera de Talamanca apareix bardissa: *Coriaria myrtifolia* (1619), *Rubus ulmifolius*, *Rhamnus alaternus* (1619) i alguna espècie més boscana com *Buxus sempervirens* (1619).

Hi ha, entre els amfibis: *Rana perezii* i *Salamandra Salamandra*. Aquí i allà hi ha peixos en alguna bassa. Hi hem vist volar *Iphiclydes podalirius* i *Limenitis reducta*. Ocells com *Phylloscopus collybita*, *Turdus merula*, *Turdus viscivorus*, *Luscinia megarhynchos*, *Sylvia atricapilla*, *Lullula arborea*, *Picus viridis*, *Buteo buteo*, *Ardea cinerea* i *Anas platyrhynchos*.

Riera de Nespres (Mura)

Aquesta riera que neix als contraforts del nord del Montcau, la Falconera i la Mata, amb els torrents d'Estenalles i de la font Freda, acull una sèrie de fonts i sorgències, com la situada al torrent d'Estenalles i anomenada els Caus de Mura, que propicien en aquesta riera una vegetació prou exuberant, en gorgs, basses i mulladius, a voltes en trams propers al poble mateix. Així el creixenar i el canyissar hi tenen una presència destacada, potser la més important del massís, acompanyats d'espècies de la jonquera i la gatelleda. Com a espècie nouvinguda trobem *Lonicera japonica* (1417) en el tram més proper al poble de Mura. I més naturalitzada *Bidens frondosa* (1317).

Del creixenar hi veiem els créixens (*Roripa nasturtium-aquaticum*) (1317, 1417, 1516, 1616), els créixens bords (*Apium nodiflorum*) (1317, 1417, 1516, 1616, 1118), *Veronica anagallis-aquatica* (1317, 1417, 1516, 1616, 1118), *Veronica beccabunga* (1616) escasseja, *Samolus valerandi* (1417), *Scrophularia auriculata* ssp. *pseudoauriculata* (1516, 1616, 1417, 1218), *Chara* sp. (1516), *Adiantum capillus-veneris* (1516, 1517) i *Asplenium trichomanes* (1417). Del canyissar trobem abundant la boga de fulla ampla (*Typha latifolia*) (1417, 1218, 1118, 1218) i la boga de fulla estreta (*Typha angustifolia*) (1516) amb algun grup aquí i allà. També *Phragmites communis* ssp. *australis* (1317, 1417, 1516, 1517, 1218, 1118), *Lythrum salicaria* (1417, 1516), *Mentha aquatica* (1417) i *Lycopus europaeus* (1417) escassos. També, *Lemna minor* (1317) surant a l'aigua.

S'hi afegixen després les plantes del jonquerar i herbassars humits: *Scirpus holoschoenus* (1417, 1517, 1516, 1616), *Mentha rotundifolia* (1317, 1417, 1517, 1616, 1516, 1218, 1118), *Pulicaria dysenterica* (1317, 1516, 1218), *Prunella vulgaris* (1516, 1517), *Potentilla reptans* (1516), *Plantago major* (1516, 1417), *Juncus articulatus* (1516, 1517), *Juncus inflexus* (1218), *Schoenus nigrans* (1517), *Lysimachia ephemerum* (1516, 1517), *Sonchus maritimus* ssp. *aquatilis* (1516), *Chelidonium majus* (1417, 1517) en herbassars nitròfils, vora les fonts, *Picris echioides* (1417), *Picris hieracioides* (1516, 1218), *Cirsium vulgare* (1417), *Polygonum persicaria* (1218, 1317, 1118), *Ranunculus* sp., *Dipsacus fullonum* (1417, 1118), *Lactuca serriola* (1517), *Torilis arvensis* (1417) i *Artemisia verlotiorum* (1317). En alguns arenys també *Equisetum ramosissimum* (1317, 1517, 1417, 1118, 1516), *Ononis natrix* (1616), *Silene cucubalus* (1417), *Linaria minor* (1616), *Thlaspi perfoliatum* (1417), *Geranium robertianum* ssp. *purpureum* (1516), *Foeniculum vulgare* (1417,

1516), *Satureja montana* (1516), *Galium lucidum* (1516), *Allium oleraceum* (1516), *Origanum vulgare* (1317, 1417), *Reseda lutea* (1516), *Ononis spinosa* (1516), *Daucus carota* (1516), *Biscutella laevigata* (1516), *Melilotus alba* (1417, 1118) i *Tordilium maximum* (1417).

De la gatelleda, acompanyat per alguns arbres i arbusts de ribera i espècies de vorada de bosc, anatem: *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1317, 1516, 1616, 1118), *Salix elaeagnos* (1317, 1516, 1517), *Salix alba* (1317, 1417, 1516, 1218), *Ulmus minor* (1317, 1417, 1517, 1516, 1616, 1218), *Populus nigra* (1417, 1516, 1517), *Populus alba* (1317, 1516, 1118), *Celtis australis* (1417), *Juglans regia* (1417, 1516, 1517), *Sambucus nigra* (1417, 1517) a la font de l'Era i font de la Noguera, *Rhamnus alaternus* (1417, 1118), *Eupatorium cannabinum* (1317, 1417, 1516, 1616, 1517), *Carex pendula* (1417), *Equisetum telmateia* (1317, 1417, 1118), *Lithospermum purpureocaeruleum* (1417, 1516), *Epilobium parviflorum* (1317, 1417, 1516, 1616, 1118), *Epilobium hirsutum* (1417, 1516, 1517, 1616, 1317, 1218), *Osyris alba* (1417), *Cornus sanguinea* (1417, 1517, 1516, 1616, 1118), *Prunus spinosa* (1417, 1516, 1616), *Buxus sempervirens* (1516, 1616), *Amelanchier ovalis* (1516, 1616), *Pistacia terebinthus* (1417), *Helleborus foetidus* (1417, 1516, 1616), *Aguilegia vulgaris* (1417, 1516, 1616), *Silene latifolia* (1417, 1516, 1517), *Urtica dioica* (1317, 1417, 1517), *Taraxacum officinale* (1417), *Crataegus monogyna* (1516, 1616), *Acer monspessulanus* (1616), *Quercus humilis* (1616), *Lonicera xylosteum* (1417, 1517, 1616), *Juniperus communis* (1517), *Coronilla emerus* (1417, 1517, 1516, 1616), *Ligustrum vulgare* (1317, 1417, 1516, 1616), *Hedera helix* (1417, 1516, 1517), *Orobancha hederarum* (1516), *Primula veris* (1516), *Knautia dipsacifolia* ssp. *catalaunica* (1516), *Thalictrum minus* (1417, 1616), *Valeriana officinalis* (1516, 1517, 1616), *Lapsana communis* (1517), *Campanula trachelium* (1517), *Melica uniflora* (1516, 1517) i *Asplenium fontanum* (1616).

Algun tram és ocupat per la bardissa: *Rubus ulmifolius*, *Coriaria myrtifolia* (1417, 1516, 1517), *Clematis vitalba*, *Bupleurum fruticosum* (1417), *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Arundo donax* (1417, 1517), *Bryonia cretica* ssp. *dioica* (1417) i *Calystegia sepium* (1317, 1517).

A basses i gorgs hi veurem peixos i *Rana perezii*. Sentim ocells com *Oriolus oriolus*, *Motacilla cinerea*, *Troglodytes troglodytes*, *Luscinia megarhynchos*, *Phylloscopus collybita*, *Fringilla coelebs*, *Turdus merula* i *Hippolais polyglotta*. Papallones com *Limenitis reducta*, *Inachis io* i *Polygonia c-album*. També el bonic cargol *Cepaea nemoralis*.

Riera de Rellinars

En aquest vessant montserratí de la serra de l'Obac, la riera de Rellinars travessa una llera rocosa i eixuta, que endolceixen les diverses fonts, algunes d'elles intermitents, que forneixen a voltes força cabal. Tanmateix l'eixut estival pot ser força sever. La vegetació més aigualosa la trobem prop de fonts i gorgs, on trobem retalls del creixenar i el canyissar. A la resta, espècies de la jonquera i de la gatelleda, amb poca influència del bosc circumdant. Hem seguit sobretot les rodalies de les fonts de Rellinars i de Carlets. Com a espècie invasora hem trobat *Bidens frondosa* (1009, 1010), propera a les fonts i al pantà.

Del creixenar citem els mateixos créixens (*Rorippa*

nasturtium-aquaticum -1010, 1009, 1109, 1209-), creïens bords (*Apium nodiflorum*-1010, 0910, 1009, 1209), *Veronica anagallis-aquatica* (1009, 0910), *Samolus valerandi* (1010, 1209), *Chara* sp. (1009, 1109), *Adiantum capillus-veneris* (1010, 0910, 1009, 1109, 1209). Vers les fonts de Rellinars i de Carlets s'hi afegeixen *Prunella vulgaris* (1010, 1009, 1109, 1209), *Eupatorium cannabinum* (1010, 0910, 1009, 1109, 1209), *Scrophularia auriculata* ssp. *pseudoauriculata* (1010, 1009) tant a les fonts de Rellinars com a la de Carlets, *Epilobium parviflorum* (1010, 1009, 1109), *Epilobium hirsutum* (1009), *Mentha rotundifolia* (1010, 1009, 1109) i *Sonchus maritimus* ssp. *aquatilis* (1010, 1209). Del canyissar trobem algun grup de *Typha latifolia* (1109, 1009) i també de *Typha angustifolia* (1109, 0910, 1009), també *Phragmites communis* ssp. *australis* (1009, 1109, 1209) i *Lythrum salicaria* (1009) molt escassa.

Del jonquerar, al llarg de la riera hi anotem: *Scirpus holoschoenus* (1009, 0910, 1109, 1209), *Juncus articulatus* (1009, 1109, 0910), *Schoenus nigricans* (1009, 1109, 0910), *Pulicaria dysenterica* (1009), *Plantago major* (0910, 1109), *Potentilla reptans* (1009, 0910, 1109), *Polygonum persicaria* (0910, 1010) i *Equisetum ramosissimum* (1009, 1209, 0910). Algun *Populus nigra* (1009, 0910, 1109), *Arundo donax* (1009, 0910), *Reseda lutea* (1009, 0910), *Sanguisorba minor* (0910, 1009), *Ptychotis saxifraga* (0910, 1010, 1109), *Satureja calamintha* ssp. *ascendens* (1109), *Ononis spinosa* (1109), *Galium maritimum* (1109), *Lactuca serriola* (1009), *Teucrium botrys* (1009), *Linaria minor* (1009, 1010) és escassa, *Silene inaperta* (1009, 1109), també escasseja, *Papaver rhoeas* (1009), *Melilotus neapolitana* (1009), *Saponaria ocymoides* (0910), *Silene vulgaris* (0910), *Plantago sempervirens* (0910), *Satureja montana* (1109, 0910), *Rosa canina*, *Antirrhinum majus* (0910, 1009), *Euphorbia exigua* (1009), *Spartium junceum* (1009) és escassa, *Ficus carica* (0910), *Xanthium spinosum* (1010) i *Heliotropium europaeum* (1010).

Aquí i allà trobem fragments de bardissa: *Rubus ulmifolius*, *Coriaria myrtifolia* (0910, 1009), *Bupleurum fruticosum* (0910, 1009) i *Inula viscosa*.

De la gatelleda trobem *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1009, 0910, 1109), pocs peus, *Salix elaeagnos* (1009, 1109), *Populus alba* (1010, 1009, 1109), *Salix alba* (1009) rar, *Ulmus minor* (1009), *Sorbus domestica* (1009), *Juglans regia* (1009), *Cornus sanguinea* (1009, 0910), *Coronilla emerus* (1009, 0910), *Juniperus communis* (1009, 1010), *Ilex aquifolium* (1010) rar, *Rhamnus alaternus* (1109), *Phyllirea media*, *Buxus sempervirens* (0910, 1109, 1009), *Cytisus sessilifolius* (0910), *Helleborus foetidus* (1009), *Aquilegia vulgaris* (1009, 1109), *Euphorbia amygdaloides* (1009, 0910), *Lithospermum purpurocaeruleum* (1109), *Thalictrum minus* (1010) dos grups vers les fonts, *Prunella grandiflora* ssp. *pyrenaica* (1009), *Silene nutans* (1009), *Primula veris* (1109), *Satureja calamintha* ssp. *ascendens* (1109), *Viola alba*, *Taraxacum officinale* (1009), *Clematis flammula* (0910), *Hedera helix* (0910), *Orobancha hederæ* (0910), *Ruscus aculeatus*, *Smilax aspera*, *Tamus communis* (1109) i *Ctenidium molluscum* (1109).

De fauna hem anotat *Troglodytes troglodytes*, *Fringilla coelebs*, *Rana perezi*, *Limenitis reducta* i *Argynnis paphia*.

Addenda

Torrent de les Vendranes

Torrent que baixa des dels Caus de Vacarisses vers les Vendranes, a l'obaga dels cingles del Roure Monjo i de la font del mateix nom, que hem seguit en aquest primer tram.

Troblem espècies de la jonquera típica amb espècies pròpies d'algun degotall. Així citem una gramínia, que hi fa grans mates, vers la font del Roure Monjo: *Molinia caerulea* ssp. *arundinacea* (1207). També *Eupatorium cannabinum* (1207, 1107), *Epilobium parviflorum* (1107), *Epilobium hirsutum* (1107), *Scirpus holoschoenus* (1207), *Schoenus nigricans* (1107), *Chara* sp. (1107), *Samolus valerandi* (1207), *Sonchus maritimus* ssp. *aquatilis* (1207), *Plantago major* (1107), *Adiantum capillus-veneris* (1207), *Asplenium trichomanes* (1207), *Melissa officinalis* (1107, 1207), *Satureja montana* (1107), *Ptychotis saxifraga* (1107), *Potentilla reptans* (1107), *Equisetum ramosissimum* (1107), *Prunella vulgaris* (1107), *Picris echioides* (1107), *Picris hieracioides* (1107), *Sonchus tenerrima* (1107), *Sonchus asper* (1107), *Lactuca serriola* (1107), *Cirsium vulgare* (1107), *Phragmites communis* ssp. *australis* (1107), *Arctium minus* (1107), *Polygonum convolvulus* i *Verbena officinalis* (1107).

De la gatelleda i de vorada de bosc trobem, per bé que escassos, *Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica* (1107), *Salix elaeagnos* (1107), *Populus nigra* (1107), *Ulmus minor* (1107), *Populus alba* (1207) i *Salix alba* (1107). *Cornus sanguinea* (1207, 1107), *Crataegus monogyna* (1207, 1107), *Coronilla emerus* (1207, 1107), *Erica arborea* (1207, 1107), *Aquilegia vulgaris* (1207, 1107), *Helleborus foetidus* (1107), *Prunus spinosa* (1107) i *Viola sylvestris* (1107). En una confluència de rieres hi ha *Sorbus torminalis* (1107).

Torrent del roure del Parrac

Raconada ombrívola prop del pujol de la Mata, esgraonada en el conglomerat. Tot i que en un tram ben petit, hi trobem espècies de jonquera i del canyissar, ensems que de vorada de bosc. (DG 1514)

Del canyissar trobem grups de *Typha latifolia* i un grup de *Typha angustifolia*, també *Phragmites communis* ssp. *australis*. Hi anotem també *Scirpus holoschoenus*, *Juncus articulatus*, *Chara* sp., *Eupatorium cannabinum*, *Potentilla reptans*, *Jasonia tuberosa*, *Vincetoxicum nigrum*, *Salix alba* petit. Als marges veiem *Poligonatum odoratum* i *Thalictrum minus*.

Conclusions

D'aquest treball traïem una clarivident conclusió: tenim al massís de l'Obac i de Sant Llorenç del Munt una bona representació de les principals espècies tant de les rambles mediterrànies com de les rieres i torrents que porten un cabal mínim d'aigua dolça. Caldrà, com hem dit en la introducció, seguir estudiant algunes famílies i gèneres, com les compostes, gramínies i ranunculàcies per exemple, per anar completant el seu coneixement, i que aquest ens ajudi a seguir preservant aquesta naturalesa a voltes salvatge a voltes massa domesticada.

Bibliografia

BOLÒS, Oriol de; VIGO, Josep (1984-2001). *Flora dels Països Catalans*. Vol. I-IV. Barcelona: Editorial Barcino.

DIVERSOS AUTORS (1989-2002). *I-V Trobada d'Estudiosos de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Diputació de Barcelona.
HERNÀNDEZ I CARDONA, A.M. (1993). *Estudi florístic de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Barcelona.